

ГИМНАЗИЈА
РАЗРЕД: ПРВИ
СМЈЕР: ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ
НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

Годишњи број часова: 72
Седмични број часова: 2

СВРХА НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

Историја је друштвена наука, њено изучавање је основна потреба савременог друштва и веома је важно за боље сналажење у свакодневном животу свих појединаца. Проучавајући прошле догађаје ученици схватају како су древне цивилизације и културе обликовале свијет у којем живимо. Учећи о прошлости развија се критичко мишљење. Један од циљева проучавања историје је и разумијевање метода историјског истраживања, укључујући и начине интерпретације историјских извора и изношење историјских тврдњи. Ученици се подстичу да критички размишљају, да информације не прихватају безрезервно, већ да их анализирају, преиспитују и сагледавају из различитих углова. То је неопходна вјештина у савременом друштву, потребна сваком појединцу.

Препознавањем узрока и посљедица догађаја развија се способност логичног закључивања и повезивања информација. Све наведено је неопходно за доношење правилних одлука у животу. Историја инспирише позитивим примјерима, те подсјећа да су прошле генерације оставиле темеље на којима градимо своју будућност. Историја јача осјећај идентитета и повезаности са културним наслеђејем. Омогућава разумијевање веза између локалне, регионалне, националне и свјетске историје. Из историје ученици извлаче поуке које могу, у одређеној мјери, примјенити и на будућност.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- усвајање основних знања о историји као науци и наставном предмету;
- развијање способности разумијевања историјског времена, простора и употребе историјске литературе и терминологије;
- упознавање ученика са свим врстама историјских извора, као и са њиховом критичком процјеном;
- развијање способности критичког историјског мишљења и логичког закључивања;

- афирмисање садржаја из националне историје којима се остварује развој националног идентитета;
- његовање демократских облика понашања, вјерске и националне толеранције;
- оспособљавање ученика за наставак школовања и процес цјеложивотног учења.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

развијање способности разумијевања историјског времена, простора и употребе историјске литературе и терминологије

- упознавање са значајним догађајима, процесима и личностима политичке, економске и културне историје, које су обиљежиле Стари и Средњи вијек
- истраживање доприноса древних цивилизација развоју културе
- разумијевање начина на који су се друштва мијењала и како су одређени обрасци преживјели вијекове
- упоређивање друштвених, политичких и културних образаца антике и савременог доба
- разумијевање формирања држава у раном средњем вијеку
- разумијевање друштвених и политичких структура у раном средњем вијеку
- објашњавање повезаности јужних Словена са Византијом
- схватање начина живота Словена у раном средњем вијеку

НАСТАВНЕ ТЕМЕ

1. Увод у историју
2. Праисторија – првобитна људска заједница
3. Стари вијек
4. Рани средњи вијек
5. Јужни Словени у раном средњем вијеку

Наставна тема: Увод у историју			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна значај историје у проучавању прошлости људског друштва; - идентификује историјске изворе; - објасни различите начине рачунања времена; - образлаже периодизацију прошлости људског друштва; - идентификује најзначајније помоћне историјске науке. 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - направити породично стабло - презентовати настарији предмет, фотографију, текст из своје породице; - препознати различите врсте извора; - израчунати историјске догађаје по различитим системима рачунања времена; 	<p>Предмет:</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Географија</p> <p>Рачунарство и информатика</p>	<p>Тема:</p> <p>Комуникација и језик</p> <p>Опште физичкогеографске одлике Земље</p> <p>Појам податка, информације и комуникације</p>

Наставна тема: Праисторија- првобитна људска заједница			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученић ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни појам праисторије; - разликује на основу чега је извршена подјела праисторије; 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поредити различите врсте материјала према којима је вршена подјела праисторије; 	<p>Предмет:</p> <p>Српски језик и књижевност</p>	<p>Тема:</p> <p>Комуникација и језик</p>

<ul style="list-style-type: none"> - објасни како су природне и географске промјене утицале на развој човјека; - опише живот људи у праисторији; - опише прва вјеровања, обреде и обичаје; - разликује друштвене заједнице настале у праисторији; - анализира услове у којима је дошло до појаве друштвене подјеле рада; - наброји најстарије културе и цивилизације Балкана; - препозна на карти најзначајнија археолошка налазишта на нашим просторима. 	<ul style="list-style-type: none"> - поредити живот људи у праисторији и данас; - описати једно археолошко налазиште са простора Балкана; 	Ликовна култура	Умјетност праисторије и старих цивилизација
		Музичка култура	Музика праисторије и старог вијека
		Географија	Опште физичкогеографске одлике Земље;
		Биологија	Систематика и разноврсност биљака

Наставна тема: Стари вијек			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наведе подручја око којих су настале прве цивилизације; - уочи значај развој технологије и пољопривреде као предуслов за настанак древних култура и цивилизација; - објасни друштвену и државну структуру најстаријих држава; - опише по избору неку од држава; - уочи значај религије у живот људи; - објасни утицај религије на културно стваралаштво првих цивилизација; - опише природно-географске услове грчких области; - разликује тековине критскомикенске културе и цивилизације; - препозна основне карактеристике друштвеног и државног уређења Атине; - препозна основне карактеристике друштвеног и државног уређења Спарте; - одреди узроке, ток и посљедице грчко-персијских ратова; - одреди узроке и посљедице Пелопонеског рата; - наброји карактеристике грчке религије; 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - припремити презентацију о древној култури по избору; - истражити древне вјерске обреде и ритуале; - упоредити друштвено-политичко уређење Атине и Спарте; - поредити атинску демократију са данашњом демократијом (сличности и разлике); - представити један сегмент културног стваралаштва Старих Грка; - припремити презентацију о освјањима Александра Македонског; - анализирати настанак града Рима на основу митова, легенди и археолошких истраживања; - упоредити магистрате са данашњим државним службеницима; - написати на временској ленти ток римских освајања; - поредити принципат и доминат; - упоредити грчку, римску и данашње религије; - уз помоћ информационих технологија припремити квиз о старом вијеку. 	<p>Предмет:</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p> <p>ВРОЗ</p> <p>Култура религија</p> <p>Латински језик</p>	<p>Тема:</p> <p>Комуникација и језик Књижевност старог вијека</p> <p>Умјетност старог вијека</p> <p>Музика праисторије и старог вијека</p> <p>Култура и слободно вријеме</p> <p>Првобитна вјеровања, мит и митологија Шта религија јесте?</p> <p>Писмо и изговор</p>

<ul style="list-style-type: none"> - издвоји највећа културна достигнућа Грка у науци и умјетности; - упоређује успон македонске државе за вријеме Филипа II и Александра Македонског; - наведе најзначајнија достигнућа хеленистичке културе; - објасни географске особености Апенинског полуострва; - анализира настанак града Рима; - објасни структуру и организацију римског друштва и државе у доба краљева; - одреди основна обиљежја римског друштва и државе у доба републике; - објасни ток римских освајања (хронолошки и географски); - анализира узроке римских грађанских ратова, пропадања римске републике и успостављање царства; - објасни карактеристике друштвеног и државног уређења у доба царства; - опише првобитну религију Рима, те друштвену и духовну подлогу хришћанства; - уочи правце сеоба, подјеле и пропасти Западног римског царства; - разликује специфичности римске културе и њен значај за савремени свијет; - наведе најзначајније остатке римске 			
---	--	--	--

културе на Балкану.			
---------------------	--	--	--

Наставна тема: Рани средњи вијек			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни посљедице Велике сеобе народа; - опише успостављање феудализма на тлу Западне Европе; - приказује уређење и развој Франачке државе; - наведе територије на којима је настала Византија; - разумије одлике развоја државе и друштва Византије; 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на карти обиљежити државе које су настале на тлу Западног римског царства - објаснити положај сваке феудалне клас у средњовјековном друштву - припремити презентацију о феудалној монархији (или неком сегменту живота у раном средњем вијеку); - обиљежити на ленти времена 	<p>Предмет:</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Музичка култура</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Географија</p>	<p>Тема:</p> <p>Средњовјековна књижевност</p> <p>Музика средњег вијека</p> <p>Умјетност средњег вијека</p> <p>Друштвена географија</p>

<ul style="list-style-type: none"> - опише основне карактеристике византијске културе; - објасни специфичности простора, државе и друштва Арабљана; - објасни религију и развој културе Арабљана. 	<p>најважније догађаје из историје Византије</p> <ul style="list-style-type: none"> - истражити владавину цара Јустинијана; - објаснити на примјерима утицај византијске и арабљанске цивилизације на културу западне Европе. 	Култура религија	Типови религија
--	---	------------------	-----------------

Наставна тема: Јужни Словени у раном средњем вијеку			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наведе територије гдје се налазила прадомина Словена; - опише начин живота и вјеровања Словена у прадомини; - образложи узроке сеоба; - објасни насељавање Јужних Словена на Балкан; - опише развој Дукље; - опише развој Рашке; - објани међусобне односе Јужних Словена и Византије; - објасни значај ширења писмености и христјанизације Срба. 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на карти обиљежити територије прадоmine Словена; - представити по избору један сегмент из живота Старих Словена (свкодневни живот – куће, одјећа, исхрана; ратовање, вјеровања, обичаје); - у групи разговарати о узроцима сеобе Словена; - показати на карти правце сеоба - опише ток насељавања и прилагођавања Јужних Словена на Балкан; - истражити владавину владара Дукље; - објаснити однос Рашке и Византије 	<p>Предмет:</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Култура религија</p> <p>Географија</p>	<p>Тема:</p> <p>Умјетност средњег вијека</p> <p>Словенска митологија</p> <p>Мит и митологија</p> <p>Друштвена географија</p>

Дидактичко-методичке упутства и препоруке

У припреми за реализацију наставе историје потребно је извршити глобално и оперативно планирање. Током планирања наставници имају слободу да прилагоде број часова за реализацију сваке наставне теме. Потребно је, такође, у реализацији наставе предвидјети примјену различитих метода и облика рада и коришћење одговарајућих наставних средстава. Избор наставних метода треба ускладити са садржајем програма, менталним узрастом ученика, њиховим знањима и инетересовањима, као и условима у којима се настава историје реализује.

Изучавање историје у овом смјеру има за циљ развијање критичког мишљења, разумијевања друштвених процеса, историјских узрочно-посљедичних веза и културног идентитета. Ученици овог смјера се припремају за занимања и студије у областима природних наука, па је разумијевање историје од великог значаја. Историја ће помоћи разумијевању научних и технолошких достигнућа, развијању критичког мишљења и аналитичких вјештина, повезивању природних наука са друштвом, јачању свијести о одговорности и етици у науци.

У оквиру овог наставног програма налази се пет наставних тема за изучавање. Прва наставна тема је **Увод у историју**. Ова тема ученицима омогућава да разумију шта је историја као наука, чиме се бави, који су јој извори, методи и циљеви. Ученици стичу увид у разлику између историјских чињеница и интерпретација, као и у важност објективности и критичког мишљења. Ученици се подучавају сналажењу у времену, значењу појмова као што су вијек, ера, хронологија, и зашто је важно разумијети узрочно-посљедичне везе у историји. То је темељ за касније повезивање појава и процеса. Увод у историју је тренутак када се ученици по први пут сусрећу с анализом историјских извора, радом с временским линијама, истраживањем, аргументацијом и презентовањем. То су основне вјештине које ће се користити током цијелог школовања и важно их је развијати. Наставницима се препоручује да на часовима питају ученике за искуство (шта знају о историји, да ли је потребна, има ли је ван школе), затим да користе историјске карте, фотографије, цртеже, *YouTube* исјечке и др. Такође, неопходно је извршити повезивање са другим наставним предметима, наводити ученике на самосталан рад путем израде домаћих задатака, рада у групи, израде презентација или неког мини истраживања.

Друга тема овог наставног програма је **Праисторија – првобитна људска заједница**. Изучавањем праисторије, ученици схватају настанак и еволуцију човјека, развој заједнице, подјелу рада, настанак културе и односа са природом. То је основа за разумијевање друштвених промјена и историјских процеса у цјелини. Ова тема им помаже да развију свијест о културном и технолошком развоју човјечанства, да развију критичко мишљење и интердисциплинарност. Наставницима се препоручује да поједноставе ученицима начин учења праисторије користећи мултимедије, подстичући на креативност и повезивањем са темама из савременог живота. Такође се препоручује да у настави користе мултимедије, подстичу ученике на дебате, те кроз израде домаћих задатака ученике упућују на анализирање и сагледавање различитих модела друштвених уређења и вриједносних система старих народа. Ова наставна тема ученицима помаже у развијању свијести о континуитету историје и улози појединаца у времену.

Трећа наставна тема носи назив **Стари вијек**. У оквиру ове наставне теме изучавају се старе културе и цивилизације, стара Грчка, хеленизам и доба римске историје. Ова тема се изучава јер је важна за разумијевање настанка цивилизација и темеља савременог друштва, за развијање културне писмености и глобалне свијести, унапређење критичког мишљења кроз анализу култура различитих народа, те повезивањем прошлости и садашњости за разумијевање времена у којем живимо. Овдје су се развили различити политички и друштвени системи. Дошло је до настанка хеленизма као културног и политичког феномена, а такође у развоју грчке цивилизације и културе велики је филозофски и научни допринос. Једна је од најважнијих тема јер је садржај теме заправо темељ европске и свјетске културе. Такође је битна за разумијевање политичких и друштвених промјена. Наставницима се препоручује да што више користе мултимедијалне садржаје, повезују наставне садржаје са савременим животом, ученике подстичу на интердисциплинарност и интерактивност кроз дебате, рад у групи, израде презентација или израде домаћих задатака.

Четврта наставна тема назива се **Рани средњи вијек**. Ову наставну тему важно је изучавати јер је кључна за разумијевање транзиције из античког времена у новије доба. Рани средњи вијек повезује крај антике и почетак стварања средњовјековних друштава приказујући преуређење Европе после пада Римског царства. Ова наставна тема нас упознаје са темељима европске државности и хришћанства, те помаже лакшем разумијевању друштвених, политичких и економских промјена. Наставницима се препоручује да подстакну ученике на повезивање усвојених знања са новим садржајима кроз дебате, квизове, израде презентација или израде домаћих задатака. Такође, препоручује се мултимедијални тип наставе, као и интердисциплинарни приступ при реализацији ових садржаја.

Последња наставна тема овог програма носи назив **Јужни Словени у раном средњем вијеку**. Ова тема омогућава разумијевање коријена и развоја локалних друштава, познавање историјског контекста локалног становништва због бољег разумијевања културног и социјалног окружења. Наставницима се препоручује да ученике подстакну на повезивање природних и друштвених наука, развој критичког мишљења, интердисциплинарни приступ, интеракција ученика кроз мини дебате или заједничка израда домаћих задатака.

Потребно је, такође, анимирати и подстицати ученике на самостално извођење заључака, вођење разговора, коришћење и анализу историјских извора, историјских карата, шема, графикона и материјала које могу пронаћи на интернету. У наставу укључити рад са информационом технологијом (презентације, краћи видео материјал, квизови и сл.) Ученицима је могуће задати домаће задатке (могу да истраже одређену личност, догађај или појаву у складу са наставном темом, те могу свој рад презентовати на часовима). Одређен број часова, обавезно планирати за посјете музејима, архивима, археолошким локалитетима или културно-историјским споменицима. Наставу историје освјетити занимљивостима која се односе на епоху која се обрађује и тако ученицима предмет учинити занимљивијим.

Приликом оцјењивања ученика примјењивати актуелни правилник о оцјењивању ученика у средњој школи, а у настави користити уџбеник одобрен од стране Министрства просвјете и културе Републике Српске.